

Ivan Merz — novi blaženik Crkve u Hrvata

Beatifikacija bl. Ivana Merza u Banjoj Luci 22. lipnja 2003.

Božidar NAGY*

U članku autor prikazuje najprije kronologiju drugog pohoda pape Ivana Pavla II. Bosni i Hercegovini i svečanost beatifikacije u Banjoj Luci 22. lipnja 2003., koju su s pravom mnogi nazvali pravim »čudom« s obzirom na okolnosti u kojima se odvijala. Naglašava potom da je Sveti Otac u svojem govoru istaknuo kako i danas ime bl. Ivana Merza mora biti program života i rada mladima, kao što je to bilo i u prošlosti. U drugom dijelu iznosi pozitivne međunacionalno–ekumenske vidove ovoga događaja te ističe činjenicu da su vlasti Republike Srpske dobro organizirale sigurnost Papina dolaska i medijsku pratnju događanja, premda je sporadično bilo i drugačijih reagiranja. Nastavak Papina pohoda Banjoj Luci, opisan u trećem dijelu, ozbiljio se posjetom stotinu učenika i profesora banjalučke Gimnazije Rimu i njihovim susretom s Papom 30. srpnja. 2003. na općoj audijenciji. Oni su mu došli zahvaliti za njegov posjet Banjoj Luci i za beatifikaciju učenika njihove gimnazije — bl. Ivana Merza, koji je pohađao tu gimnaziju od 1906. do 1914. godine.

1. Kronologija drugog Papina pohoda BiH i slavlje beatifikacije

Na svečanom ručku u velikom salonu zgrade Banjalučke biskupije nakon beatifikacije bl. Ivana Merza 22. lipnja 2003. biskup Franjo Komarica, pozdravljajući papu Ivana Pavla II., izrekao je ove riječi: »Sveti Oče, to da ste Vi danas ovdje među nama, smatram velikim čudom našeg novo proglašenog blaženika Ivana Merza.« A državni tajnik kardinal Angelo Sodano, također nazočan, u šali je dodao: »To bi se čudo moglo odmah uzeti da bude predloženo za njegovu kanonizaciju.«

Da, stvarno, čudo se dogodilo! Da je samo prije par godina netko rekao da će Papa doći u srce Republike Srpske, odakle je kroz »etničko čišćenje« protjerano 90% Hrvata katolika, u kojoj su se dogodila tolika zla, gdje su srušene tolike crkve itd. itd., i da će ondje pred cijelim svijetom uzdići na oltar katoličkog laika Ivana Merza — reklo bi se o takvom »proroku« jednostavnim i sažalnim riječima: lud je.

* Doc. dr. sc. Božidar Nagy, Filozofski fakultet Družbe Isusove, Zagreb.

Istina, takvih proroka nije niti bilo jer se nitko nije usudio uopće na tako nešto i pomisliti. A ipak, čudo se dogodilo! Kako? Smatram da su tome pridonijele najprije molitve malobrojnih banjalučkih vjernika na čelu s njihovim hrabrim pastirrom, biskupom Franjom Komaricom. Banjalučka biskupija bila je jedina u kojoj se po odredbi ordinarija kroz dvije godine u svim crkvama molilo za beatifikaciju, i to napose svakog 10. u mjesecu jer je 10. u mjesecu svibnju godine 1928. bl. Ivan prešao u život vječni. Molili su, a nisu ni slutili kako će Bog velikodušno nagraditi njihove molitve. Ne samo da su izmolili beatifikaciju nego i dolazak Pape u svoj izmučeni i napaćeni grad i da se ona dogodi upravo u Banjoj Luci.

Prikazat ćemo ukratko kronološki, uz popratni komentar, to »čudo« Papina dolaska u Banju Luku i beatifikacije bl. Ivana Merza za koju je Sveti Otac bio osobno veoma zainteresiran. Osim crkvene dimenzije ovoga događanja mnoge je intrigiralo pitanje kako će se prema svemu tomu odnositi mjesne vlasti Republike Srpske (dalje RS). Dapače, moglo se čuti među katolicima i prigovora Papinu dolasku u Banja Luku jer bi to značilo priznanje te tvorevine, u čijim temeljima stoji etničko čišćenje i toliki zločini i nepravde učinjene nesrpskom stanovništvu s tih područja.

Sada, kada je sve prošlo u redu, može se reći da su federalne i napose mjesne vlasti dobro odradile svoj posao; sve je prošlo bez ikakvog incidenta uz nevidene mjere sigurnosti i susretljivost na svim razinama. Ako su izjave čelnika RS bile iskrene, a bilo ih je veoma mnogo i veoma lijepih, svaka im čast. Dobar dio njih je shvatio da je Papin dolazak u Banju Luku velika šansa da taj grad i regija počnu izlaziti iz svoje tragične izolacije. Ako su pak glumili, opet im moramo odati priznanje: savršeno su odglumili. Ali ipak, smatram da je prvo vjerojatnije. Na kraju, pokazuju to i mjeseci koji su slijedili, a pokazat će i budućnost jer se stvorila drugačija klima odnosa u Banjoj Luci i odškrinuta su vrata nade za bolju sutrašnjicu. Pogledajmo kronološki slijed zbivanja.

Priprema Papina dolaska i beatifikacije pod geslom »Blaženi čista srca«

Jednodnevni, duhovno intenzivni i sadržajem prebogat Papin drugi dolazak u BiH i beatifikacija Ivana Merza u Banjoj Luci odvijali su se pod geslom »Blaženi čista srca«. Veliki jumbo-plakati s tim riječima i sa slikom Pape Ivana Pavla II. i bl. Ivana Merza bili su izvješeni po cijeloj Bosni i Hercegovini. Gotovo da je bilo teško vjerovati očima gledajući te plakate koje ste posvuda susretali, a s kojih vas pozdravljaju i smiješe se dva Božja čovjeka i velika mirotvorca — Papa i njegov vjerni sluga Ivan. Posebno je dojmljivo bilo promatrati te plakate na prometnoj cesti od Okučana do Banje Luke, pa onda na najprometnijim raskrižjima u samoj Banjoj Luci. Dva velika mirotvorca došli su tih dana u BiH i napose u RS da upozore na druge vrijednosti kojima treba poklanjati pozornost i na kojima se treba nadahnjivati u izgradnji bolje budućnosti. I nakon beatifikacije još gotovo dva tjedna ostali su ti jumbo-plakati visjeti i pred Banjom Lukom i u samome gradu.

Da bi se katolički vjernici što bolje pripremili na svečani čin proglašenja blaženim, biskupi BiH neposredno pred Papin dolazak objavili su s nadnevkom 10.

svibnja 2003. (smrtni dan Ivana Merza) već drugu po redu zajedničku poslanicu (prva je bila objavljena 2002. god.) o budućem blaženiku Ivanu Merzu upravo pod naslovom »Blaženi čista srca«. U njoj se jasno i teološki utemeljeno prikazuje duhovna pojava i poruka novoga blaženika. U prvom dijelu koji nosi naslov »Presveto Trojstvo djeluje u njemu« razlaže se kako je Bog Otac započeo u njemu dobro djelo, Isus Krist nastavio, a Duh Sveti posvetio i dovršio. Drugi dio, pod naslovom »U Presvetom Trojstvu Merz djeluje u Crkvi«, izlaže kako je Ivan Merz ljubio Crkvu Kristovu i Papu, posebno štovao Euharistiju, neumorno nadahnjivao mladež za Krista i kao laik svetim življenjem pozivao na svetost života. Biskupi posebno ističu kako je Ivan Merz mnogim svojim idejama koje je živio pretekao Drugi vatikanski sabor.

Svečanost dobrodošlice Svetom Ocu u banjalučkoj zračnoj luci

Papa Ivan Pavao II. stigao je 22. lipnja nešto prije 10 sati u banjalučku zračnu luku Mahovljane, gdje su ga dočekali najviši crkveni i politički predstavnici te predstavnici svih triju konstitutivnih naroda BiH u svojim narodnim nošnjama. Svetoga Oca dočekao je i visoki predstavnik međunarodne zajednice u BiH, Paddy Ashdown, te sva tri člana Predsjedništva BiH. Pozdravnu riječ Papi uputio je predsjedavajući toga predsjedništva Borislav Paravac, Srbin. Među ostalim u svom je pozdravu rekao: »Ovdje Vas, kao vrhovnog poglavara Rimokatoličke crkve, dočekuju vjerujući narodi, u zemlji koja nakon teških povijesnih razdoblja, obilježenih brojnim žrtvama, danas izgrađuje zajednicu slobodnih i ravnopravnih naroda, na uzajamnom poštovanju, ljudskim pravima i slobodama, na osobnom suverenitetu svakog čovjeka, na vjerskom, nacionalnom, kulturnom i političkom pluralizmu.« Istaknuo je također da Svetoga Oca, pri njegovom drugom posjetu BiH, prvi put dočekuje Republika Srpska i Banja Luka, potvrđujući time svoju želju za međureligijskom i međunacionalnom tolerancijom svih naroda koji ovdje žive na putu pomirenja, jačanja mira i solidarnosti. »Zato Vaš pastoralni posjet doživljavamo i kao potvrdu naše dobre orijentacije ka europskom putu i kao poticaj da brže dođemo do toga važnog cilja«, kazao je predsjedavajući Predsjedništva BiH Borislav Paravac.

Sveti Otac je, odgovarajući na pozdrav, istaknuo da zna za dugu kušnju što su je proživjeli stanovnici raznih dijelova Bosne i Hercegovine, za težinu patnje koja svakodnevno prati njihov život te da zna i za napast koja na njih vreba kako bi izgubili hrabrost i pomirili se sa sudbinom. »Uz vas sam, te molim Međunarodnu zajednicu, koja je već puno toga učinila, da vam i dalje bude blizu kako bi vam se omogućilo da što prije dosegnete stanje potpune sigurnosti u pravdi i slozi«, poručio je Sveti Otac, pozvavši ih da budu glavni graditelji svoje budućnosti, te je još dodao: »U dubinama se srca nalazi korijen svakoga dobra i, nažalost, svakoga zla i tamo se mora dogoditi promjena, što će omogućiti obnovu društvenoga tkiva i uspostavu međuljudskih odnosa otvorenih suradnji svih životnih snaga zemlje!«

Sveta misa beatifikacije blaženog Ivana Merza

Sveti Otac je iz zračne luke krenuo izravno prema Petrićevcu, mjestu u predgrađu Banje Luke koje je od četiri ponuđene lokacije od strane vlasti RS Vatikanska komisija odabrala za slavlje beatifikacije. Ondje ga je dočekalo razdragano mnoštvo od oko 70.000 vjernika iz svih krajeva Bosne, Hercegovine i Hrvatske. Izvršno pripremljen pretprogram s raznim glazbenim točkama, za što se posebno založio fra Božidar Blažević, zagrijao je atmosferu. Papa je na svoj način u svome papamobilu prolazio kroz mnoštvo koje ga je oduševljeno pozdravljalo. Dobre vremenske prilike, sunce ujutro zastrto pokojim oblačkom, a potom vedro nebo dodatno su uljepšali čitavu svečanost. Svi su dobili liturgijske vodiče koji su omogućili nesmetano i pažljivo praćenje cijeloga obreda. Svečana sv. misa proglašenja blaženim započela je u 11.30 sati. Kod svete mise pjevao je zbor od 800 pjevača sastavljen iz dvadesetak crkvenih zborova, od kojih je većina bila iz Hercegovine. Zbor je pratio orkestar sastavljen od glazbenika Simfonijskog orkestra iz Mostara i Puhačkog orkestra Prvog hrvatskog gardijskog zbora VF BiH. Zborom i orkestrom dirigirao je don Dragan Filipović.

Hrabri pozdrav Svetom Ocu neustrašivoga banjolučkog biskupa Franje Komarice

Na početku misnoga slavlja beatifikacije na Petrićevcu banjolučki biskup Franjo Komarica pozdravio je Svetoga Oca, izražavajući radost zbog njegova ponovnog dolaska u Bosnu i Hercegovinu. Istaknuvši kako je kršćanstvo na području Banje Luke nazočno još od prvih stoljeća, biskup Komarica je rekao da je u doba svoga rasta Crkva na tom prostoru doživljavala i dramatične trenutke, a vjernost Kristu životom su posvjedočili mnogi biskupi, svećenici, redovnici, redovnice i vjernici–laici. Izražavajući pripadnost zajedničkoj europskoj kući, biskup Komarica je izrazio i razočaranje što ta »Europa još uvijek u njima ne prepoznaje ljude i narode ravnopravne ostalim svojim žiteljima«. Biskup Komarica zamolio je Svetoga Oca da bude glas »ovdašnjih obespravljenih ljudi i katolika i nekatolika« te da im »pomogne stati na vlastite noge i kao društvo i Crkva«.

Svjestan da je pozornost cijeloga svijeta toga dana usmjerena na Banju Luku i na ovaj svečani čin, biskup Komarica imao je hrabrosti izreći i ove riječi: »Za vrijeme nedavne ratne tragedije, u duhu Evanđelja i Vaših poticaja, nismo uzvraćali zlom za zlo. Dapače, uporno smo se trudili činiti dobro svima u nevolji, bez razlike na vjersku ili nacionalnu pripadnost, pa i onima od kojih smo morali podnositi nepravdu i zlo. Unatoč našem miroljubivom držanju, dobro poznatu našim susjedima i međunarodnim predstavnicima, Katolička se crkva u široj banjolučkoj regiji voljom ovozemaljskih moćnika sada nalazi pred potpunim istrjebjenjem. Deseci tisuća katolika s područja Banjolučke biskupije i Vrhbosanske nadbiskupije, kao i iz drugih krajeva BiH, još uvijek čekaju da se vrate na svoja stoljetna ognjišta, u svoje župe, i tu nastave život dostojan čovjeka. U moju se biskupiju do sada uspjelo vratiti samo oko 3% od broja njezinih prognanih i izbjeglih vjernika. Uvjeren sam da iskorjenjivanje katolika s ovih prostora nije volja Božja. A Vi ste

mi osobno u proljeće 1996. rekli da to nije ni Vaša volja niti to smije biti volja Crkve. Iako smo kao biskupija i metropolija teško ranjeni, i sada se trudimo činiti dobro svima, ustrajno radeći na pomirbi utemeljenoj na istini, na pravdi i na iskrenome oprost... Želimo u ovome gradu i u ovoj zemlji biti dragocjena spojnica kršćanskoga Zapada i Istoka, pouzdani voditelji dijaloga između kršćanstva i islama, vjerodostojni graditelji pravedna mira među narodima ove zemlje i ovoga dijela Europe... Neka i u ovome dijelu našega kontinenta Europa što prije bude Europa: ujedinjena i ravnopravna, koja sve poštuje i pomaže onima koji su slabiji. Zato Vas, Sveti Oče, smjerno i usrdno molimo da i dalje, kako u Crkvi tako i u svijetu, budete glas svih ovdašnjih obespravljenih ljudi: i katolika i nekatolika. O, čujte ovaj glas vapijućega u pustinji! Ne zaboravite nas i pomozite nam da ponovno stanemo na vlastite noge i kao društvo i kao Crkva!«

Ovaj hrabri istup biskupa Komarice, čije su samo glavne misli ovdje navedene, naravno da nije ostao nezapažen. Reakcija je uslijedila odmah sutradan od strane mjesnih vlasti RS koje su se kritički osvrnule na biskupov govor pred Papom. I dok su hrvatski političari u BiH nažalost šutjeli, biskupa Komaricu i njegovu izjavu uzeli su u obranu u javnosti muslimani, jer je imao hrabrosti javno reći istinu! Paradoksi Bosne i Hercegovine!

Svečani čin beatifikacije

Uvodeći u svetu misu, Sveti Otac je podsjetio da Isus Krist želi da vjernici budu svjetlost svijeta i sol zemlje te je izrazio radost što slavi euharistiju u Banjoj Luci; podsjetio je na lik Ivana Merza, koji će od sada biti uzor mladeži i primjer vjernicima–svjetovnjacima. Molbu za proglašenje blaženim uputio je predsjednik HBK zagrebački nadbiskup Josip Bozanić, u čijoj je nadbiskupiji započeo proces za beatifikaciju još 1958. godine. Zatim je banjolučki biskup Franjo Komarica pročitao životopis Ivana Merza. Uz oba biskupa pred Papom je bio nazočan prema propisima i postulator kauze o. Božidar Nagy. Nakon toga je Sveti Otac izrekao svečanu formulu beatifikacije.

Mi, udovoljavajući želji Našega brata, zagrebačkoga nadbiskupa Josipa Bozanića, te brojne druge braće u biskupstvu i mnogih vjernika, pošto smo razmotrili mišljenje Zbora za proglašenje svetih, Našom apostolskom vlašću dopuštamo da se sluga Božji Ivan Merz od sada naziva blaženim i da se svake godine na dan njegovoga rođenja za nebo, desetoga svibnja, može slaviti njegov spomen na mjestima i na način kako je to određeno kanonskim propisima. U ime Oca i Sina i Duha Svetoga. Amen.

Nakon što je Papa izrekao formulu beatifikacije, otkrivena je velika oltarna slika novoga blaženika koju je izradio osječki umjetnik Zdenko Golenčir. Slika prikazuje bl. Ivana Merza u bijelom odijelu, zagledanog u hostiju iz koje izlaze zrake u obliku križa. U jednoj ruci drži knjigu — Bibliju, u drugoj krunicu; simboli su to njegova studija i molitve — karakteristični za njegovu duhovnu osobnost. Iza bl. Merza naslikani su predstavnici Crkve u Hrvata, svjedoci njegove svetosti i oni koji su najviše pridonijeli njegovoj beatifikaciji. Zašto bijelo odijelo? Iz dva razloga. Blaženik je kao mladić, i potom kao student, nosio bijelo odijelo. Sačuvale su

nam se tri njegove fotografije u bijelom odijelu. Drugo, željela se istaknuti svima uočljiva vrlina čistoće i djevičanstva njegove duše, a što je bilo izraženo i geslom pod kojim se odvijao Papin pohod Banjoj Luci: Blaženi čista srca. Slika u takvom obliku izražavala je i jednu poruku današnjem naraštaju: poruku da se kroz život ide s knjigom — Biblijom i molitvom, a sve treba prožimati Euharistija u čistoći vlastite duše.

Nakon otkrivanja slike veliki je zbor otpjevao himnu u čast bl. Merza »Ivane, o mužu vrli, ti si Božji nama dar«, za koju je riječi napisao franjevac o. Ladislav Fišić, a glazbu biskup Franjo Komarica. Nakon svečanog čina beatifikacije relikvije Ivana Merza prinijela je pred Papu Slavica Tuškan, suradnica Krista Kralja iz Zagreba u pratnji o. Mije Nikića, rektora Bazilike Srca Isusova iz Zagreba, gdje se nalazi grob bl. Ivana Merza. Potom je nadbiskup Bozanić u pratnji biskupa Komarice i postulatora o. Božidara Nagyja ponovno došao pred Papu i zahvalio Svetome Ocu u ime svih biskupa i katoličkih vjernika u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini za proglašenje blaženim hrvatskoga vjernika-laika Ivana Merza.

Sveta misa bila je sastavljena u čast novog blaženika. Služila se u ruhu bijele boje. Nisu bila redovna nedjeljna čitanja, nego posebna čitanja i vlastite molitve iz posebne mise u čast novog blaženika. I tu je učinjena jedna iznimka, jer se obično kod beatifikacija uzimaju redovna čitanja i tekstovi nedjeljnih misa. Čini se da je Božja Providnost željela nagraditi Ivana za veliku ljubav prema liturgiji, tako da je na sam dan svoje beatifikacije dobio odmah i svoju vlastitu misu. Papa je nakon Evanđelja izrekao propovijed. U cijelosti je donosimo na kraju ovoga prikaza. Ovdje donosimo samo nekoliko važnijih misli.

Papine riječi o novom blaženiku: »Ime Ivana Merza mora biti i danas program života i djelovanja.«

U nekoliko navrata Sveti Otac je tijekom misnog slavlja beatifikacije govorio o bl. Ivanu Merzu: na početku sv. mise, u propovijedi i potom na kraju.

Na početku svete mise, osvrćući se na ulomak iz Evanđelja koje se čitalo na misi beatifikacije, »Vi ste svjetlo svijeta« (Mt 5, 14), te pozdravljajući sve nazočne, Sveti Otac je istaknuo smisao i značenje slavlja beatifikacije:

»Predraga braćo i sestre, Krist Isus, svjetlo što prosvjetljuje svakoga čovjeka, koji dolazi na ovaj svijet, želi da njegovi učenici budu sol zemlje i svjetlo svijeta... Kristovo svjetlo blista u jednome od sinova ove Banjolučke biskupije: u Ivanu Merzu, koji će za vrijeme ovoga slavlja biti proglašen blaženim. Bio je vjernik svjetovnjak uzoran i hrabar, čovjek kulture i osjetljiv za bogoslužje, uronjen u nadnaravno i djelatno, zauzet u širenju kraljevstva Božjega. Njega vam želim dati kao svjedoka Kristova i zaštitnika, ali istodobno i suputnika na putu u vašoj povijesti, u ponovnoj izgradnji onoga što je srušilo nasilje, u pomirbi među pojedincima i obiteljima, u promaknuću istinske društvene obnove u pravdi i miru. On će od danas biti uzor mladeži, primjer vjericima svjetovnjacima... »

Prvi dio propovijedi Papa je posvetio tumačenju Evanđelja koje se čitalo kod sv. mise novoga blaženika, izabrano i primijenjeno na blaženog Ivana. Polazeći od

Isusovih riječi da učenici moraju biti »svjetlo svijeta i sol zemlje«, Sveti Otac je nastavio: »Predraga braćo i sestre, pravednik, posve uronjen u božansku svjetlost, postaje svojevrsna baklja, što svijetli i grije. To je pouka što nam je danas nudi lik novoga blaženika, Ivana Merza.« Govoreći dalje o novom blaženiku, Sveti je Otac rekao da se za njegov život može reći da je bio uspješan, ali to nije razlog zašto je uvršten u popis blaženika, nego je razlog tomu njegov uspjeh pred Bogom. Naglasio je potom kako je Ivan Merz »u školi liturgije, koja je vrelo i vrhunac života Crkve, stasao do punine kršćanske zrelosti i postao je jedan od promicatelja liturgijske obnove u svojoj domovini«, a svoj je život »učinio trkom prema svetosti«. Sveti Otac je potom posebno istaknuo ove riječi: »Ime Ivana Merza za čitav jedan naraštaj mladih katolika značilo je program života i djelovanja. Ono to mora biti i danas!«

U svojoj propovijedi Papa se osvrnuo i na aktualnu situaciju i probleme stanovnika Bosne i Hercegovine i upravio im je svoje utješne i ohrabrujuće riječi: »I vama, evo, ljubljani sinovi i kćeri ove Crkve hodočasnice u Bosni i Hercegovini, dolazim raširenih ruku kako bih vas zagrlio i priopćio vam da zauzimate posebno mjesto u Papinu srcu. Papa neprestano u molitvi prikazuje Gospodinu patnju, koja još uvijek otežava vaš hod naprijed, te se s vama zajedno nada i čeka bolje dane.«

Dodajmo ovdje mali komentar na riječi Svetoga Oca da »ime Ivana Merza i danas mora biti program života i djelovanja«. Prisjećamo se prve biografije bl. Ivana Merza objavljene još 1932., četiri godine nakon njegove smrti. Napisao ju je njegov bliski prijatelj, suradnik, svećenik dr. Dragutin Kniewald, profesor teologije na Bogoslovskom fakultetu u Zagrebu. Na prvoj stranici knjige, već u prvim recima predgovora dr. Kniewald navodi važan podatak koji je našao odjeka i u Papinoj propovijedi na dan Ivanove beatifikacije: »Zadnjih desetak godina samo ime dr. Ivana Merza za najmlađu generaciju hrvatskih katolika značilo je, a i danas još znači i dugo će značiti jedan program. Program novog rada, novog mišljenja, novog života, u najužoj vezi s Kristom Gospodinom i njegovim namjesnikom na zemlji, rimskim Papom.«¹ Ove riječi, utemeljene na činjenicama i s proročkom vizijom za budućnost, s beatifikacijom blaženog Ivana dobivaju novi polet i značenje, pogotovo kada su potvrđene od samoga Kristova Namjesnika.

Na kraju svete mise u svom kratkom nagovoru prije molitve Anđeoskog pozdravljenja Papa još jednom spominje novog blaženika i ističe dvije karakteristike njegove pobožnosti: »Posebno značajan potporanj životu blaženoga Ivana Merza zajedno s Euharistijom bijaše nježna pobožnost što ju je gajio prema Majci Gospodinovoj. I mi sada, na završetku ovoga svetog Bogoslužja, upravljamo svoj pogled na Djevicu Mariju...«

Pozdravivši hodočasnike na mađarskome, njemačkome, talijanskome i srpskome jeziku, Papa je posebno pozdravio i hodočasnike iz Hrvatske riječima: »Srdačno pozdravljam sve hodočasnike pristigle iz Hrvatske, koji su počašćeni što su

1 Dr. Dragutin Kniewald, *Dr. Ivan Merz — život i djelovanje*, Zagreb, 1932., str. 5).

Crkvi dali jednoga novog blaženika. Ljubljani, neka vas njegov primjer vodi na putovima Gospodnjim! Sve vas blagoslivljam.«

Predaja Križa na kraju sv. mise beatifikacije

Svečani čin beatifikacije bio je označen još jednim posebnim gestom, do sada neuobičajenim za takva slavlja, ali s dubokim značenjem, simbolikom i porukom. Organizatori obreda beatifikacije željeli su svakako da se i na jedan opipljiv i vidljiv način zadrži i nastavi prenositi u život poruka beatifikacije i novog blaženika. Odlučeno je da to bude u obliku jednoga križa koji će Papa predati mladima i koji će nakon toga putovati po župama i zajednicama mladih.

Na kraju misnoga slavlja beatifikacije Sveti Otac je, uz popratne riječi, predao mladeži križ, umjetnički rad izrađen od drveta s Kristovom likom i hrvatskim tropletom. Dvojica mladića, Hrvoje Šolić i Branimir Milanović, u ime svih mladih hrvatskih katolika primili su ovaj povijesni križ iz Papinih ruku. U križ su bile ugrađene relikvije novoga blaženika. Predaju križa Papa je popratio ovim riječima:

»Draga mladeži, na završetku ovoga svečanog bogoslužja za vrijeme kojega sam proglasio blaženim Ivana Merza, mladića podrijetlom iz vaše domovine, želim vam predati ovaj križ, koji je danas bio čašćen kraj oltara za vrijeme ovoga euharistijskog slavlja. Blaženi je Ivan u središte svojega školovanja, svoje profesorske službe i svojega apostolata, stavio Vazmeno Otajstvo, koje se slavi u bogoslužju i koje je vrelo i vrhunac života Crkve. Primate u svoj život Kristov slavni Križ! Po primjeru blaženoga Ivana budite svjedoci ljepote kršćanskoga bogoštovlja i svojim životom očitujte ono što ste u vjeri primili. Neka vam na vašemu hodočašću prema Kraljevstvu Božjemu križ bude uvijek svjetlo i putokaz. Idite radujući se u Gospodinu!«

Sveti se Otac zatim zahvalio svim biskupima iz Bosne i Hercegovine, državnim, gradskim i vojnim vlastima, kao i svima koji su mu omogućili posjet Banjoj Luci. Papa je pozdravio sve stanovnike Bosne i Hercegovine bez obzira na njihovu vjersku i nacionalnu pripadnost. Svima je udijelio blagoslov i potičući ih na pomirenje, mir i pravednost, zaključio je svoj oproštajni govor ovim riječima: »Zemljo Bosno i Hercegovino, Papa te nosi u svome srcu i želi dane napretka i mira.« Na kraju sv. mise Papu su pozdravili predstavnici Židovske i Islamske zajednice te predsjednik Državnog odbora za doček Sv. Oca Dragan Čović. Okupljeno mnoštvo vjernika predvođeno zborom otpjevalo je umjesto hrvatske himne poznatu Domjanićevu pjesmu »Hvala« kojom su željeli Papi zahvaliti za ovaj veliki dar njegova dolaska i proglašenja Ivana Merza blaženim.

Uz oko sedamdeset tisuća vjernika iz Bosne i Hercegovine, Hrvatske i drugih zemalja, na misi je sudjelovalo oko trideset biskupa iz Hrvatske i ostalih zemalja, 620 svećenika i redovnika i više od 500 redovnica, a bili su nazočni i predstavnici Vlade Republike Hrvatske dr. Goran Granić i Tomislav Vidošević te veleposlanik RH u Sarajevu i generalni konzul u Banjoj Luci.

Papin posjet banjalučkoj katedrali i oproštaj od Banje Luke

Nakon objeda koji je Papa blagovao u zgradi banjalučke biskupije zajedno s bosanskohercegovačkim biskupima i nakon kraćeg odmora u biskupiji, Sveti Otac se susreo s izaslanstvom entiteta Bosne i Hercegovine u kojemu su bili predsjednik RS Dragan Čović i predsjednik BiH Niko Lozančić te potpredsjednici Ivan Tomljenović i Adil Osmanović. Zatim je slijedio susret s članovima Međureligijskog vijeća Bosne i Hercegovine, koje čine kardinal Vinko Puljić, banjolučki srpskopравoslavni biskup Jefrem, reis–ul–ulema Mustafa Cerić te predsjednik Židovske zajednice Jakob Finci.

Sveti Otac je oko 18 sati posjetio banjolučku katedralu, gdje se zadržao u molitvi. Razgledao je i novouređenu kapelicu blaženog Ivana Merza, pomolio se pred njegovim relikvijama i blagoslovio ondje postavljenu originalnu sliku bl. Ivana Merza, koju je za beatifikaciju izradio akademski slikar Anto Mamuša iz Travnika. Nakon desetosatnog pastoralnog pohoda Banjoj Luci, poglavari Katoličke crkve Ivan Pavao II. otputovao je avionom oko 19. 45 sati za Rim kamo je stigao nakon sat i pol vremena.

Danas–sutra kad se bude spominjao Papin pohod Banjoj Luci, kad izblijede slike svečanosti beatifikacije, ne smije izbljediti jedna važna činjenica: Papa je došao u Banju Luku, kao i dva tjedna prije u Hrvatsku, u invalidskim kolicima. Pobijedio je svojom ljubavlju i starost i bolest te je i u ovako fizički ograničenom stanju izvršio svoj apostolski pohod — koji upravo kroz te okolnosti dobiva na još većoj vrijednosti i dokaz je njegove velike ljubavi prema hrvatskom narodu.

*2. Međunacionalno–ekumenski vid beatifikacije i Papinog pohoda Banjoj Luci**Delegacija banjalučke Gimnazije na svečanosti beatifikacije Ivana Merza*

Na svečanosti beatifikacije Ivana Merza sudjelovala je na poziv banjalučkog biskupa Franje Komarice delegacija banjalučke Gimnazije koju je predvodila direktorica Gimnazije prof. Slavica Ivošević, u pratnji petero profesora i dvoje učenika. Blaženi Ivan Merz bio je učenik te gimnazije od 1906. do 1914. i na njoj je maturirao s odličnim uspjehom. U toj je gimnaziji primio intelektualnu i duhovnu formaciju. Napose je na njegovo duhovno usmjerenje utjecao dr. Ljubomir Maraković, tadašnji profesor Gimnazije. Dvoje učenika Gimnazije, ovogodišnji maturanti Ines Blažević, katolkinja, i Igor Maglov, pravoslavac, za vrijeme prikazanja uz ostale prikazne darove predali se Svetom Ocu na poklon umjetnički izrađenu sliku Gimnazije — bivše banjalučke Realke (srušene u potresu 1969.) koju je po-
hadao bl. Ivan Merz.

Besprijekorno funkcioniranje službi sigurnosti

Nakon što je beatifikacija Ivana Merza završena i Papa se s pratnjom vratio u Vatikan, svi su odali priznanje službama sigurnosti RS koje su izvanredno dobro

obavile svoju dužnost. Preko 4000 policajaca u uniformi, i sigurno mnogi u civilu, osiguravali su Banju Luku, okolicu, te hodočasnike koji su sa svih strana pristizali, kao i samu svečanost. Nije se dogodio niti jedan incident koji bi bio narušio svečanost. Na sam dan beatifikacije u samoj Banjoj Luci i okolici bila je zabranjena prodaja i točenje bilo kakvih alkoholnih pića. Nije bila rijetkost da su hodočasnici pristupali na kraju slavlja policajcima i zahvaljivali im na njihovoj službi i savjesno izvršenoj dužnosti osiguranja i usluga pruženih tijekom slavlja. Treba naglasiti da je cijelu organizaciju Papina dolaska uz crkveni vodio i državni odbor BiH, ali je službu osiguranja u potpunosti preuzela RS angažiravši sve svoje policijske snage za ovu prigodu.

Izveštavanje banjalučkih sredstava priopćivanja

Osim službi sigurnosti, korektno je obavila posao većina sredstava informiranja u Banjoj Luci i u Bosni i Hercegovini. Banjalučka televizija, tj. službena TV RS prikazala je nekoliko dana prije beatifikacije dva filma koji su bili lijepa priprema za taj jedinstveni događaj. Oba filma snimila je i režirala Žana Vukosavljević, urednica religijskog programa Televizije RS. Prvi film u trajanju od jednog sata prikazao je život novog blaženika Ivana Merza. Drugi film je bio posvećen papi Ivanu Pavlu II. Katolički vjernici koji su gledali oba filma veoma su se pohvalno o njima izrazili. Također je i TV Federacije prikazala dokumentarni film o Ivanu Merzu što ga je prije tri godine snimila Hrvatska televizija. Banjalučke Nezavisne novine dva tjedna prije beatifikacije objavljivale su u nastavcima život bl. Ivana Merza, a uoči Papina dolaska izdale su posebno revijalno izdanje koje je na 96 stranica cijelo bilo posvećeno Ivanu Merzu i papi Ivanu Pavlu II. I banjalučki časopis Reporter također je izdao posebno izdanje sa sličnim sadržajem, koje se potom dijelilo zainteresiranima.

Čuli su se i drugačiji glasovi

Ipak, moramo spomenuti da je bilo, premda sporadično, i drugačijih glasova u desničarskom banjalučkom tisku, koji su novog blaženika pokušali krivo i povijesno netočno povezati preko križara s ustaškim pokretom. Također se u pojedinim glasilima isticala činjenica da Petrićevac nije prikladno mjesto za ovo slavlje s obzirom na tragedije iz Drugog svjetskog rata koje su povezane s tim mjestom. Kad je riječ o Petrićevcu, treba međutim znati ovo: od četiri lokacije koje su upravo vlasti RS ponudile za odvijanje svečanosti Papine mise beatifikacije, jedna je bila i Petrićevac. Ostale tri lokacije bile su: gradski stadion (premalen), gradski park (također premalen i nezgodan zbog mnogog drveća), vojni aerodrom (nezgodan zbog sjećanja na nedavne ratne događaje i činjenicu da je u blizini bio štab Karadžića i Mladića). Stoga je odabran upravo Petrićevac, tj. polje u crkvenom vlasništvu u okviru župe i Franjevačkog samostana, koje se i pokazalo kao najprikladnije za svečanost. Večernje izdanje Dnevnika TV RS na dan beatifikacije počelo je viješću da je ovo »prvi pohod pape Ivana Pavla II. Republici Srpskoj«. Uz kratki prikaz svečanosti beatifikacije donesen je opširan prikaz komemoracije pravoslav-

nih vjernika koji je toga dana organiziran kraj spomenika na grobu žrtava pokolja iz Drugog svjetskog rata u obližnjem selu Drakulićima kraj Banje Luke, a počinitelji toga pokolja u kojem je stradalo oko dvjesto osoba, krenuli su nažalost s Petrićevca u taj zločin. Donesen je u Dnevniku i intervju s rodbinom tih žrtava. U nastavku TV dnevnika prikazana je u obližnjoj pravoslavnoj crkvi molitva koju je organizirao jedan pravoslavni svećenik za žrtve istoga pokolja. Premda je bilo neprimjereno u ovom svečanom ozračju evocirati sadašnjoj generaciji nešto što se dogodilo prije pedeset godina, moramo ipak reći da je učinjen jedan pomak: odustalo se od javnih manifestacija i protesta zbog Papina dolaska i izbora Petrićevca za svečanost beatifikacije, kako se moglo čuti u nekim najavama, i ograničilo se na mirnu komemoraciju kod groba i molitvu, što je u svakom slučaju pozitivno.

Odsutnost predstavnika Pravoslavne crkve

Svi su zamijetili i pitali se zašto na svečanosti beatifikacije nije sudjelovao koji predstavnik Pravoslavne crkve. Pitanje je na mjestu, pogotovo kad se ima na umu da su npr. u Osijeku na Papinoj misi, svega dva tjedna prije, bila sva četvorica episkopa Pravoslavne crkve iz četiri eparhije s područje Republike Hrvatske. Ova odsutnost, negativno ocijenjena, pokazala je nažalost zatvorenost Srpske pravoslavne crkve prema znakovima vremena, prema drugima i drugačijima. Treba imati u vidu da je Vatikan učinio sve da dođe do susreta s patrijarhom Pavlom u Banjoj Luci, ali na drugoj strani prijedlog nije prihvaćen. I same vlasti RS poduzele su sa svoje strane sve da i beogradski patrijarh Pavle dođe u Banja Luku na susret s Papom, no bez uspjeha. Papa se međutim susreo s banjalučkim episkopom Jefremom, ali je to bilo nakratko i zajedno s drugim članovima Međureligijskog vijeća koje je primio u biskupiji, a episkop Jefrem postao je član toga Vijeća uoči Papina dolaska u Banju Luku. Ova odsutnost predstavnika Pravoslavne crkve na svečanosti beatifikacije ipak ostaje zabilježena za povijest kao znak zatvorenosti za ekumenski dijalog i susrete, što sigurno na međunarodnoj razini ne koristi Srpskoppravoslavnoj crkvi.

Ipak, ove manje svijetle strane koje su pratile svečanost beatifikacije nisu zasjenile općeniti pozitivan dojam Papinog pohoda Banjoj Luci i svečanost beatifikacije bl. Ivana Merza. Dapače, bio je to veliki događaj koji otvara novo poglavlje u izgradnji sretnije budućnosti i boljeg suživota njenih stanovnika, kako je to i sam Papa poželio svim narodima Bosne i Hercegovine u svojim govorima izrečenima tom prigodom.

3. Odjeci i nastavak »banjalučkog čuda«

Papina zahvala nakon povratka u Rim

Nakon što se Sveti Otac vratio u Rim, odmah sutradan u ponedjeljak 23. lipnja 2003. Državno tajništvo Svete Stolice uputilo je banjalučkom biskupu Franji Komarici sljedeću poruku Svetog Oca Ivana Pavla II.:

»Vrativši se sa svojega kratkoga ali posebno znakovitog pastirskog pohoda Banjolučkoj biskupiji, želim Vama, časni brate, i cijeloj Vašoj biskupijskoj zajednici očitovati svoju veliku zahvalnost za posebno srdačan doček, koji mi je priređen, i za nezaboravno euharistijsko slavlje s obredom uzdignuća na čast oltara Ivana Merza, plemenitoga sina Crkve banjolučke, uz djelatno, pobožno i živo sudjelovanje svega nazočnoga naroda Božjega. Istodobno Vam pak želim zahvaliti i za sav trud uložen u pripremu i sam tijekom mogega pohoda kako bi on u potpunosti uspio, te za vrlo srdačnu gostoljubivost u Vašem domu. Molim Gospodina da po zagovoru svetoga Bonaventure i blaženoga Ivana Merza udijeli obilje svoje milosti Vašoj biskupiji i cijeloj Crkvi u Bosni i Hercegovini, kako bi tamo ponovno nastupilo proljeće vjere i da istodobno sve ljubljene narode Bosne i Hercegovine obdari stalnim duhovnim i materijalnim napretkom. Ove svoje želje pratim apostolskim blagoslovom Vama, svim Vašim suradnicima u pripravi mogega pastirskog pohoda i svima koji su povjereni Vašoj pastirskoj skrbi. — Papa Ivan Pavao II.«

Papin osvrt na pohod Banjoj Luci u govoru na općoj audijenciji

Prema ustaljenom običaju na prvoj općoj audijenciji koja slijedi nakon bilo kojeg Papina putovanja, Sveti Otac se osvrne na proteklo putovanje. Tako je bilo i nakon povratka s pastoralnog pohoda Banjoj Luci. U srijedu 25. lipnja 2003., za vrijeme opće audijencije Papa je jedan dio svoga govora posvetio pastoralnom posjetu Bosni i Hercegovini ovim riječima:

»Prošle nedjelje Božanska mi je Providnost dopustila da sam mogao izvršiti novo apostolsko putovanje u Bosnu i Hercegovinu, šest godina nakon pastoralnog pohoda Sarajevu. Bilo je to putovanje kratko, ali intenzivno i puno nade za onu zemlju toliko iskušanu nedavnim sukobima. Ponovo izričem moju srdačnu zahvalnost svima koji su me primili, biskupima i vlastima, odgovornim političarima te zemlje, i članovima Međureligijskog vijeća, s kojima sam se mogao susresti, konstatirajući s radošću njihovu spremnost za dijalog. Primijetio sam kod svih volju da se nadvladaju bolna iskustva prošlosti kako bi se na istini i uzajamnome opraštanju izgradilo društvo dostojno čovjeka, koje će i Bogu biti prihvatljivo. Vrhunac hodočašća bila je svečana euharistijska liturgija s beatifikacijom Ivana Merza, kojega sam postavio za primjer katolicima, napose mladima one zemlje. Njegovim zagovorom molimo Gospodina da ovo Apostolsko putovanje donese željenog ploda za Crkvu i za sav narod Bosne i Hercegovine. Molim Boga da ti narodi, potpomognuti i međunarodnom zajednicom, uspiju riješiti još uvijek otvorene složene probleme, i da uzmognu ostvariti zakonite težnje za životom u miru i sudjelovanjem u Ujedinjenoj Europi.«

»Još jedan korak apostolskog putovanja u Banju Luku«

Gornje riječi su samo dio velikog naslova s prve stranice vatikanskog dnevnika »L'Osservatore Romano« od 31. srpnja 2003. koji donosi izvještaj o posjetu Banjalučana Rimu i Papi. Naime od 28. srpnja do 2. kolovoza organizirano je šestodnevno putovanje profesora i učenika Banjalučke gimnazije u Rim. Prijedlog za

ovo putovanje dala je Postulatura bl. Ivana Merza i ujedno ga je i organizirala. U godini beatifikacije bl. Ivana Merza željelo se da i njegova Gimnazija, koja ga je formirala u duhovnom i intelektualnom pogledu, bude dionik ovoga slavlja i uspjeha što ga je ostvario jedan njezin učenik. Kao način sudjelovanja i ujedno poklon Gimnaziji bio je organiziran ovaj posjet Rimu. Na putovanju je sudjelovalo 40 profesora i 60 učenika viših razreda ove gimnazije zajedno s ravnateljicom prof. Slavicom Ivošević. Većina sudionika putovanja bili su nekatolici. Povod njihovom putovanju bio je posjet Rimu i susret s papom Ivanom Pavlom II. kojemu su, sudjelujući na generalnoj audijenciji u Castel Gandolfu u srijedu 30. srpnja, zahvalili za njegov pohod Banjoj Luci i za proglašenje blaženim učenika njihove gimnazije bl. Ivana Merza. Ravnateljica i učenik Slavko Jandrić predali su na kraju audijencije osobno Svetom Ocu dar—dvije slike: ikonu Bogorodice i sliku banjalučke crkve Svetog Spasa. Urednica religijskog programa na Banjalučkoj televiziji Žana Vukosavljević osobno je uručila Papi videokasetu svojih veoma uspješnih emisija o Svetom Ocu i o bl. Ivanu Merzu koje su bile prikazane na televiziji RS uoči Papi-nog dolaska u Banju Luku. Tom prigodom Sveti Otac je pozdravio profesore i učenike ovim riječima:

»Dragi profesori i učenici banjolučke gimnazije, srdačno vas pozdravljam. Dobro došli! Čuvajući u srcu predivne uspomene sa svojega nedavnog pastirskog pohoda Banjalučkoj biskupiji, za vrijeme kojega sam proglasio blaženim vašega velikog sugrađanina Ivana Merza, koji je osam godina pohađao vašu gimnaziju, sve vas preporučam njegovu zagovoru da vam pomogne u odabiru istinskih ljudskih i vjerskih vrijednosti kako bi mogli izgrađivati društvo utemeljeno na istini, pravdi i poštivanju dostojanstva svakoga ljudskog bića. Na sve vas i na vašu domovinu Bosnu i Hercegovinu zazivam Božji blagoslov.«

Izvještavajući o ovom susretu Banjalučana s Papom, vatikanski dnevnik *L'Osservatore Romano* od 31. srpnja 2003. donosi na prvoj stranici također i njihovu fotografiju te opširan tekst pod velikim naslovom: »Za vrijeme generalne audijencije još jedan korak apostolskog putovanja u Banju Luku: Ivan Pavao II. susreće učenike gimnazije koju je pohađao bl. Ivan Merz.« A na stranici 5. vatikanski novinar Giampaolo Mattei objavljuje opširan članak pod naslovom: »Papin zagrljaj mladima iz Banja Luke koji pohađaju školu gdje je blaženi Ivan Merz činio prve korake prema svetosti«. Na početku članka novinar piše: »Riječ je o činjenici koja izaziva ganuće, oduševljava, otvara perspektive velikog značenja kad se vidi zajednica iz Gimnazije iz Banje Luke, grada iz Bosne i Hercegovine, koja je na kraju 20. stoljeća upoznala tragediju rata i sramotu 'etničkog čišćenja', kako je Ivan Pavao II. prima raširenih ruku.«

I još u uvodu članka isti novinar donosi sljedeće razmišljanje: »Jedno apostolsko Papino putovanje ne završava nikada. Ima koraka koji su ispunjeni nezaustavljivom snagom, koji se ostvaruju i u vremenu i koji se ne registriraju nikada u kronikama ili povijesnim knjigama. To su koraci koji, proizašavši izravno iz apostolskog poslanja Petrova nasljednika, zapanjuju jer su 'novi', nezamislivi do pred malo vremena. Jedan od takvih koraka izvršen je u srijedu ujutro 30. srpnja prigodom opće audijencije.«

»*Boga nikada zaboraviti! Uvijek težiti za ujedinjenjem s njime!*« — riječi bl. Ivana Merza *Papa stavlja kao program narodima Bosne i Hercegovine*

Završetak slavlja beatifikacije i Papina Drugog pohoda Bosni i Hercegovini bilo je zahvalno hodočašće u Rim predstavnika državnog i crkvenog odbora koji su pripremili Papin pohod Banjoj Luci. Tom prigodom Sveti Otac ih je primio u posebnu audijenciju u Vatikanu, 4. prosinca 2003. U svome govoru Papa im je između ostalog rekao:

»U Banjoj Luci je za mene bila posebna radost proglasiti blaženim mladića podrijetlom iz toga grada, Ivana Merza. Neka njegov sjajni primjer svetosti katoličkim vjernicima svjetovnjacima bude poticaj na zalaganje u svjedočenju Evanđelja. Ovaj mladić, kako su pisali biskupi vaše zemlje, »ima uistinu mnogo toga reći i posvjedočiti« svim ljudima dobre volje. Njegov se vjerojatno najizrazitiji nauk nalazi u riječima, koje se mogu čitati u njegovu *Dnevniku* za 5. veljače 1918., u doba kada je cijela Europa bila zahvaćena ratom, a on se nalazio na bojišnici: 'Boga zaboraviti nikada. Težiti neprestano za ujedinjenjem s njime.' Te njegove riječi imaju posebno značenje za vašu zemlju koja nastoji izići iz brojnih patnji, koje su posljedica ugnjetavačkoga režima i višegodišnjega rata. Postojeće teško stanje moći će se svladati stvaranjem demokratskih ustanova na političkoj i upravnoj razini. Još je potrebnije, međutim, raditi na istinskoj duhovnoj obnovi koja omogućuje da čovjek bude spreman na oprost, pomirbu i uzajamno poštivanje vjerskoga i kulturnoga identiteta svakoga pojedinca. To su putovi koji vode stvaranju sretnoga, mirnoga, slobodnoga i solidarnoga društva. To je put koji omogućuje toliko žučeni povratak svih prognanika i izbjeglica u njihov rodni kraj, u ozračju sigurnosti i potpune slobode. Velik je izazov što stoji pred vama: 'Nikada zaboraviti Boga!' Jamčim vam svoju potporu u molitvi te vas želim ohrabriti da idete naprijed s pouzdanjem.«

Ekumensko i međureligijsko poslanje novoga Blaženika

Već pred samu beatifikaciju, a pogotovo nakon nje, počelo se uočavati da će novi blaženik imati i jedno dodatno poslanje: osim njegove važnosti za katolike tu je i ekumenska i međureligijska dimenzija njegove pojave nakon beatifikacije. Evo nekoliko činjenica koje to potvrđuju. Prigodom pohoda Svetog Oca Ivana Pavla II. Banjoj Luci i beatifikacije Ivana Merza izdala se prigodna zajednička poštanska marka od sva tri bosanskohercegovačka poštanska operatera: Srpske pošte Banjaluka, JP BH pošte Sarajevo i Hrvatske pošte Mostar. Na marci je prikazan papa Ivan Pavao II. u prvom planu s uzdignutom rukom na pozdrav, a u pozadini povećani lik novog blaženika Ivana Merza, rad slikara Ante Mamuše. Marka je bila svečano predstavljena prije Papina dolaska, i to u Banjoj Luci, Sarajevu i Mostaru. Ovo je bilo prvi puta nakon prestanka rata (1995.) da su se sva tri poštanska operatera dogovorila i izdala zajedničku marku. U tome ima i puno simbolike: Papa i novi blaženik pridonose suradnji i zbližavanju svih triju naroda u BiH!

Dan rođenja bl. Ivana Merza 16. prosinca 2003. koji se prvi put nakon beatifikacije posebno svečano proslavio u Banjoj Luci gdje je blaženik rođen, primio

je tada ekumensku i međureligijsku dimenziju. Ujedinió je predstavnike triju bósanskohercegovačkih nacionalnosti i vjeroispovijesti. Banjalučki biskup Franjo Komarica predvodio je tom prigodom koncelebriranu sv. misu u katedrali. Na misi su bili nazočni predstavnici đaka i profesora raznih nacionalnosti banjalučke Gimnazije, koju je pohađao bl. Ivan Merz. Nakon svete mise program je nastavljen u velikoj dvorani Biskupije. Među točkama posebno je bila zapažena ona kada su katolik, pravoslavac i musliman govorili o Ivanu Merzu. Nakon postulatora koji je istaknuo ekumensku dimenziju bl. Ivana, a koja dolazi do izražaja nakon njegove beatifikacije, govorio je Slavko Jandrić, učenik banjalučke Gimnazije pravoslavne vjeroispovijesti. Pročitao je misli bl. Ivana Merza koje je sam odabrao i koje su prihvatljive i za svakog pravoslavnog kršćanina. Dženan Hozić, musliman, također učenik banjalučke Gimnazije, pročitao je izjavu muslimana Ahmeta Kulenovića o Ivanu Merzu, koji je s bl. Merzom išao svih osam razreda u gimnaziju. U izjavi ga A. Kulenović naziva »idealom čestitosti i poštenja«. Na kraju programa prikazan je film o Rimu što ga je snimila Žana Vukosavljević, novinarka banjalučke televizije prigodom putovanja učenika i profesora gimnazije u Rim koncem srpnja 2003. Po završetku programa nastavljeno je prijateljsko druženje u prostorijama Biskupije uz prigodnu zakusku. Postulator o. Božidar Nagy na kraju je istaknuo važnost daljnjih susreta ovakve vrste koji bi nastojali otkriti one vrijednosti u bl. Ivanu Merzu koje su prihvatljive za sve tri vjeroispovijesti i narodnosti u BiH i koje će pomoći u izgradnji bolje budućnosti ove zemlje, kako to i sam Papa želi i potiče.

4. Govor Pape Ivana Pavla II. na misi beatifikacije blaženog Ivana Merza u Banjoj Luci 22. lipnja 2003.

»Ime Ivana Merza za čitav jedan naraštaj mladih katolika značilo je program života i djelovanja. Ono to mora biti i danas!«

1. »Vi ste svjetlost svijeta.« Ovu tvrdnju, draga braćo i sestre, Isus danas ponavlja i nama, na ovome našem bogoslužnom skupu. I nije to neki puki ćudoredni nagovor, nego tvrdnja koja očituje neuništiv zahtjev što proizlazi iz primljenoga krštenja.

Naime, ljudsko je biće snagom toga sakramenta ucijepljeno u Otajstveno Tijelo Kristovo (usp. Rim 6, 3–5). Apostol Pavao veli: »Doista, koji ste god u Krista kršteni, Kristom se zaodjenuste« (Gal 3, 27). Opravdano, dakle, sveti Augustin kliče: »Radujmo se i zahvaljajmo: postali smo ne samo kršćani, već Krist... Divite se i kličite: postali smo Krist« (In Ioann. Evang. tract., 21, 8: CCL 36, 216).

Ali Krist je »svjetlo istinsko, koje prosvjetljuje svakog čovjeka« (Iv 1, 9). Kršćanin je zbog toga pozvan postati, sa svoje strane, odsjev te Svjetlosti, nasljeđujući Isusa i u Nj se ugledajući. Kako bi to ostvario, slušat će Njegovu riječ i o njoj će razmišljati, sudjelovat će svjesno i djelatno u bogoslužnome i sakramentalnome životu Crkve, izvršavat će zapovijed ljubavi i služeći braći, navlastito malenima, siromašnima i onima koji pate.

2. S ljubavlju pozdravljam banjolučkog biskupa i predsjednika Biskupske konferencije Franju Komaricu te mu zahvaljujem na srdačnim riječima koje mi je upravo na početku ovoga euharistijskog slavlja. Moje misli pune poštovanja lete i ostalim biskupima Bosne i Hercegovine, osobito vrhbosanskome nadbiskupu metropolitu kardinalu Vinku Puljiću, koji je rodom iz ove biskupije, te ostalim kardinalima i biskupima, koji nas prate. Pozdrav u Gospodinu svim hodočasnicima koji dođoše ovamo iz različitih krajeva zemlje te iz susjednih država.

Bratski pozdrav upućujem Njegovu Blaženstvu patrijarhu Pavlu i članovima Svete sinode Srpske pravoslavne crkve. Novi polet, što ga je u novije doba zadobio naš put k uzajamnome razumijevanju, međusobnome poštivanju i bratskoj solidarnosti, razlog je radosti i nade za ovaj kraj.

Pozdravljam također vjernike drugih crkvenih zajednica Bosne i Hercegovine, te vjernike Židovske općine i Islamske zajednice.

Pozdravljam gospodu članove Predsjedništva Bosne i Hercegovine i sve ostale građanske i vojne vlasti. Posebno cijenim vašu nazočnost te vam zahvaljujem za sve što ste učinili za pripremu i ostvarenje mogega pohoda vašoj zemlji.

I vama, evo, ljubljani sinovi i kćeri ove Crkve hodočasnice u Bosni i Hercegovini, dolazim raširenih ruku kako bih vas zagrlio i priopćio vam da zauzimate posebno mjesto u Papinu srcu. Papa neprestano u molitvi prikazuje Gospodinu patnju, koja još uvijek otežava vaš hod naprijed, te se s vama zajedno nada i čeka bolje dane.

Iz ovoga grada, koji je tijekom povijesti obilježen tolikom patnjom i tolikom krvlju, molim Svemogućega Gospodina da bude milosrdan za krivnje počinjene protiv čovjeka, njegova dostojanstva i njegove slobode, pa i sa strane nekih sinova Katoličke crkve. Neka On u svima pobudi želju za uzajamnim oprostom. Jedino u ozračju istinske pomirbe spomen na tolike nevine žrtve i njihove patnje neće biti uzaludan i poticati će nas da gradimo nove odnose bratstva i razumijevanja.

3. Predraga braćo i sestre, pravednik, posve uronjen u božansku svjetlost, postaje svojevrsna baklja, što svijetli i grije. To je pouka što nam je danas nudi lik novoga blaženika, Ivana Merza.

Ivan Merz je bio vrstan mladić koji je znao povećavati bogate prirodne darove što ih je posjedovao, pa je postigao mnoge ljudske uspjehe. O njegovu se životu tako može govoriti kao o uspješnom životu. Međutim, to nije razlog zbog kojega je njegovo ime danas unijeto u popis blaženih. Ono, naime, zbog čega je on danas pribrojen zboru blaženika jest njegov uspjeh pred Bogom. Velika je, naime, čežnja cijeloga njegova života bila »nikada ne zaboraviti Boga i stalno željeti biti s Njim sjedinjen«. U svemu ovome što je radio tražio je »ono najizvršnije, spoznaju Isusa Krista«, te je dopustio da ga On »zahvati« (usp. Fil 3, 8. 12).

4. Ivan Merz je u školi liturgije, koja je vrelo i vrhunac života Crkve (usp. Sacrosanctum Concilium, 10), stasao do punine kršćanske zrelosti i postao je jedan od promicatelja liturgijske obnove u svojoj domovini.

Sudjelujući u misi te hraneći se Tijelom Kristovim i riječju Božjom, nalazio je poticaj da bude apostol mladeži. Nije slučajno izabrao za geslo: »Žrtva — euharistija — apostolat«.

Svjestan poziva što ga je primio na krštenju, svoj je život učinio trkom prema svetosti, toj »velikoj mjeri« kršćanskoga života (usp. Novo millennio ineunte, 31). Zbog toga, kako veli prvo čitanje, »nikad neće u zaborav pasti, nit će mu spomen ikada propasti, nego će mu ime živjeti od pokoljenja do pokoljenja« (Sir 39, 9).

5. Ime je Ivana Merza za čitav jedan naraštaj mladih katolika značilo program života i djelovanja. Ono to mora biti i danas! Vaša domovina i vaša Crkva, draga mladeži, doživjele su teške trenutke i sada valja raditi kako bi se život ponovno u potpunosti pokrenuo na svim područjima. Obraćam se zato svima vama te vas pozivam da se ne povlačite nazad, da ne popuštate pred napašću malodušnosti, nego da povećate pothvate kako bi Bosna i Hercegovina ponovno postala zemlja pomirbe, susreta i mira.

Budućnost ovih krajeva ovisi i o vama. Ne tražite drugdje udobniji život, ne bježite od svoje odgovornosti, čekajući da vam netko drugi riješi teškoću, nego zlo odlučno priječite snagom dobra.

I vi poput blaženog Ivana tražite osobni susret s Kristom, koji rasvjetljuje život novom svjetlošću. Neka Evanđelje bude ono veliko mjerilo koje će ravnati vašim sklonostima i vašim opredjeljenjima! Postat ćete tako misionari djelima i riječima te ćete biti znak Božje ljubavi, vjerodostojni svjedoci milosrdne Kristove nazočnosti. Ne zaboravite: »Ne užije se svjetiljka da se stavi pod posudu« (Mt 5, 15).

6. Braćo i sestre, koji tolikom revnošću sudjelujete u ovome slavlju, neka mir Boga Oca, koji nadilazi svaki osjećaj, čuva vaše srce i vaš duh u spoznaji i ljubavi Boga i Sina njegova, Gospodina našega Isusa Krista!

Ovo je molitva i želja koju Papa danas — po zagovoru blaženoga Ivana Merza — uzdiže za vas i za sve narode Bosne i Hercegovine.

IVAN MERZ — THE NEW BLESSED IN THE CROATIAN CATHOLIC CHURCH

Božidar NAGY

Summary

In this article the author presents, firstly, a chronology of the Second Visit of Pope John Paul II to Bosnia and Herzegovina and the solemn beatification ceremony in Banja Luka on June 22, 2003, which many have rightly called a true »miracle« considering the circumstances under which it took place. He points out that the Holy Father emphasized in his speech the name of the Blessed Ivan Merz as being a program for the life and work of our youth, today as it was also in the past. In part two he presents the positive ecumenical aspects of this event and stresses the fact that the gov-

ernment of Republika Srpska insured the Pope's safety and media coverage of the event, although there have also been sporadic reactions of a different kind. The sequel to the Pope's visit to Banja Luka is described in the third section, in which the author depicts the visit of one hundred secondary school students and teachers from Banja Luka to Rome and their meeting with the Pope on July 30, 2003 at the general audience. They wished to thank him for coming to Banja Luka and for the beatification of a student of their school: the Blessed Ivan Merz attended this particular secondary school between 1906 and 1914.